

A SINGLE MAGAZINE, TWO TITLES OR A SINGLE VISION, TWO MAGAZINES

Maria Lucreția Sturtzu

PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureş

Abstract: Iasi 1954, a period and a framework which we access in terms of publishing, alongside which means social context and ideology, because if we are talking about literary activity or, more, about the journalism, without you anchor in reality they were formed, were running, were receiving good printing or not, would be totally unprincipled in terms of those who study the period in question.

Keywords: Iasi, 1954, magazine, ideology, communism.

Iași, 1954, o perioadă și un cadru pe care le vom accesa din punct de vedere publicistic, în paralel cu ceea ce înseamnă contextul social și ideologic, căci a vorbi despre activitatea literară sau, mai mult, despre cea publicistică, fără a te ancora în realitatea în care acestea se formau, se derulau, își primeau bunul de tipar sau nu, ar fi total neprincipial. Încercăm în rândurile ce vor urma să creionăm cât mai exact cum arăta acea perioadă a anului 1954, cum sunau paginile unei reviste care era proprietate a Uniunii Scriitorilor, proprietate a sistemului și a partidului unic, până la urmă, așa cum erau toate. În 1954, anul la care vom face referire, este finalul unei prime părți de instaurare a regimului comunist, cel mai totalitarist regim politic din istorie, nu doar în România. Toate schimbările care aveau loc începând cu 1944 au fost radicale, dacă nu totale, la nivelurile întregii societăți, spunem raportându-ne la perioada anterioară, interbelică sau chiar și mai înainte.

După august 1944, aliații sovieticii ai timpului, ajung pe teritoriul României unde vor rămâne până în 1958, timp în care se va ajunge și în țara noastră (odată cu 1946) la o unică guvernare, aceea a Partidului Comunist, susținut de Moscova, având structuri asemănătoare și devenind unic conducător, care va rămâne până în 1989. O dată cu abdicarea regelui, la sfârșitul anului 1947, România va ajunge republică.

Aceasta este foarte pe scurt istoria primilor ani, anii instaurării regimului comunist, numit de către specialiști *prima fază a regimului*, care va aduce cu ea schimbări uriașe în cadrul societății românești și în mentalitatea indivizilor. Se va trece la un sistem puternic centralizat, de natură autoritară, care va dispune de cea mai riguroasă formă de control și constrângere a maselor de oricare categorie socială ar fi fost. Totul avea să se deruleze cu un substanțial ajutor din partea Moscovei și prin realizarea unui tablou românesc de factură sovietică, ce lua viață în urma prevederilor Convenției de armistițiu din septembrie 1944, prin

care România ajungea să se afle sub controlul Înaltului Comandament Aliat – a se citi *sovietic*; o a doua cauză a transformărilor ce aveau să ajungă ireversibile (și nefaste) pentru țara noastră, o va constitui schimbarea legislației prin noua Constituție din aprilie 1948, alcătuită după modelul constituției sovietice din 1936, fiind prima constituție a Republicii Populare Române.

O dată cu schimbările regimului, așa cum era și firesc se schimbă și viața publicistică a țării, aceasta colorându-se profund într-o singură nuanță, sovietică și ea, astfel încât noile reviste numite *culturale* sunt ale regimului comunist („Almanah literar”, 1949/Cluj, „Scrisul bănățean”, 1950, „Iașul Nou”, 1949/Iași), dar în câțiva ani, se desființează în aceeași viteză a înființării și sunt practic înlocuite cu altele, unele doar cu numele schimbat. Astfel, „Iașul Nou” devine „Iașul literar” la Iași, în 1954, „Almanahul literar”(Cluj) se va transforma în revista „Steaua”(1954), „Scrisul bănățean” în „Orizont” (1954) etc.

1954 este anul schimbărilor comuniste de titluri gazetărești, marcând astfel și un nou început. Cât de nou, însă va fi acesta, vom constata prin analiza unei singure direcții care ne interesează, anume cea a revistelor ieșene, mai exact a „două numere de revistă apărute sub aceeași cifră: 1”¹.

La Iași, anul 1954 va marca prezența a două numere de revistă, ambele numerotate cu 1, anume „Iașul Nou” (Almanah literar, Anul VI –martie) și, aceeași publicație însă cu titlul schimbat, „Iașul literar”, care apare ca revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. începând cu luna august. Ultima, cea cu titlul, doar, schimbat, după cum vom arăta în paginile următoare, va continua până în luna aprilie 1969, devenind apoi „Convorbiri literare”.

Până la această schimbare de titlu, „Iașul Nou” (cu majusculă !), va exista în format de carte odată cu an II, nr. 3-4, din luna mai a anului 1950. Apare pe prima copertă și denumirea de Almanah, iar pe ultima: „*Iașul Nou*, almanah literar, apare sub conducerea unui comitet. Redactor responsabil: Ion Istrati. Redacția: str. Cuza Vodă, 45, Iași. Ad-ția centrală: Editura pentru Literatură și Artă, București, B-dul Ana Ipătescu,39 (...)”². Începând cu numărul 5-6, Ion Istrati nu mai apare ca „redactor responsabil”. „I. N.” răspunde mai ales unor imperative politice, propunându-și să devină o publicație „în slujba maselor largi de cititori”. Aproape fiecare număr începe cu un grupaj de versuri, a căror tematică este racordată la directivele ideologice și politice ale momentului: lupta pentru pace, alegerile, îndeplinirea planului stat, condamnarea imperialismului etc.”³

Ultimul număr din „Iașul Nou - Almanah Literar al Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Filiala Iași”, 1 Anul VI – Martie 1954, cu denumirea sa completă, prezintă chiar de pe prima copertă sumarul: „Nicolae Labiș, *Marșul celor puternici*, Dmitrii Gulia, *Partidul (în românește de Const. Scripcă)*, Nicolai Gribaciov, *Ajun de furtună (în românește de N. Labiș)*, Ion Istrati, *Jurnal de reporter – Simple notații*, Dragoș Vicol, *Cuvântul poeziei*, Nicolae Mălin, *Meșterul*, Cosma Mihali, *Povestește tata*, Gheorghe Scripcă, *O veche cunoștință*, Gh. Băileanu, *Pe urmele lui Vasile Bălțatu la întrecere de halca*, Corneliu Sturzu, *Învățătorul meu*, Alexandru Pleșca, *Cum s-a făcut palatul din pădure*, *Despre un licurici*, Ion Dragomir, *Suntem alături de voi*, Ștefan Cuciureanu, *Texte și documente – Originea unor versuri din variantele lui Eminescu*, G. Mărgărit, *Cronica literară – „Bietul Ioanide” de G. Călinescu*, D. Costea, *Despre arta poetică a realismului socialist*. Miscellanea: I. Sîrbu, *Versuri despre Iași*.

¹ Lucian Dumbravă, *Ei, care au scris. Din istoria Asociației scriitorilor din Iași, vol. 1: 1949-1959*, Editura Everest/Evenimentul, Iași, 2000, pg. 110.

² Academia Română, Dicționarul general al literaturii române (D.G.L.R.), coordonator general) Eugen Simion, vol. 3-E/K, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005, p. 557.

³ Ibidem, pg. 115

– G. M.: *Lipia poetului*. Const. Ciopraga: *Două monumente istorice destinate restaurării*.” – sumar preluat din Colecția revistei. Grafica revistei este una simplă, am spune fără alte însemne sau culori specifice anului 1954, decât un roșu expresiv pentru caracterele titlului și numărului acesteia. După „pagina de gardă”, apare imediat pe a doua pagină, la fel ca și în alte câteva numere, sporadic, e drept, de până la acesta, o poză maiestuoasă a tovarășului I. V. Stalin, cu o carte, evident, în mână, marcând probabil principala ocupație a înaltului conducător sovietic. Ținem să precizăm că Stalin murise în 5 martie 1953, el fiind încă deplâns și în anul despre care discutăm, dar și în alții câțiva care vor urma.

Menționând încă de la început că prin articolul nostru ne referim doar la ceea ce însemna publicare de texte poetice, vom face o scurtă analiză a celor publicate în numărul aflat în discuție. În același timp, dorim să menționăm și faptul că în citirea textelor propuse spre discuție am utilizat grafia actuală, și nu cea existentă la timpul avut în vedere.

Respectiv, numărul 1 din Anul VI – Martie 1954 este deschis de un text structurat în 15 strofe, inegale ca măsură, semnat de N. Labiș, (care debutase tot în „Iașul Nou”) cu titlul: *Marșul celor puternici*. Apărut în *Anii de ucenicie*, volum din 1953, acesta este un poem adresat celor care sunt „oameni mari și tari, fii de rând ai țării”⁴. Reproducem aici un fragment aflat spre finalul poemului: „(...) Să nu ne plângem viața că-i scurtă. /.../ Ne apropiem de neființă / Cu pași drepecți și fără șovăire, / Dar cu orice gând și orice fapt / Ne apropiem de nemurire!” – fragment care ne face să credem că autorul trăiește un optimism șovăitor. Existând chiar și o analiză de tip proletcultist / cominternist, scrierea *Marșul celor puternici* a fost la acea vreme „înfierată”, considerată a fi scrisă într-un stil confuz din punct de vedere politic, nu esteticul era întotdeauna ocupația celor „atenți” la publicațiile timpului, cu imagini ce aminteau de poeziile cu trimitere directă la creația „decadenților” Tudor Arghezi, Ion Barbu și Lucian Blaga. Este vorba despre articolul *Câteva probleme ale creației tinerilor scriitori*, avându-i autori pe Ștefan Iureș și Ștefan Gheorghiu, articol apărut în cea mai vigilentă publicație a timpului, „Scânteia”, nr. 2945 din 13 aprilie 1945, care apoi este reluat în „Tânărul scriitor” din mai 1954).

Al doilea text în versuri apărut la pagina 6 a numărului în discuție este o traducere care aparține lui Gh. Scripcă, după Dmitrii Gulia (Dmitry Gulia), intitulat *Partidul*: „Oricât natura, prin puterea-i poate/ să năruiască munții seculari.../ De mii de ori Partidu-i mai puternic:/ el și-i răstoarnă, și-I înalță tari!”, text care se încheie apoteotic, altfel nici nu s-ar fi putut: „Fără Partid, nici viața pe pământ.” – viitorul demonstrând totuși că încă există viață. Este un text tip odă, închinată singurului for posibil existent al umanității care ar fi putut avea chiar și drept de viață sau de moarte asupra tuturor. Istoria ne-a arătat contrariul. De remarcat, însă este faptul că Dmitry Gulia (1874 -1960) este scriitor de origine abhază, considerat părintele literaturii abhaze; este cel care a creat alfabetul abhaz, pe baza celui chirilic. A scris poeme, povești și romane, fiind și culegător de folclor și a întemeiat primul ziar abhaz, „Apsna”.

În comparație cu textul tradus de Gh. Scripcă, despre care tocmai am amintit, următorul, care aparține lui N. Gribaciov (1910-1992), în traducerea lui Labiș, reprezintă o picătură melodioasă de tip pastel în paginile almanahului ieșean: „Ajunul de furtună în Cuptor/ Umflând perdele nalte de frunzare/ Pădurile-nspăimântă, vuitor/ Și vâlurește ierburi sunătoare. // Ca prin descântec păsările tac,/ Peste prăpăstii vântul chin deșteaptă./ Zarea, jucând în pânze de pojar/ Se-ntunecă, ascultă și așteaptă. // Iubirii tale-n față-i sunt asemeni,/ Mă simt la fel de turburat, sub vânt/ Ca iarba vâlurită mă întunesc/ Și ca pădurea sub furtună

⁴ „Iașul Nou”, nr.1, Anul VI-Martie, Iași, 1954, pp. 3-5.

cânt.”⁵ Azi, probabil, am numi discursul liric drept plictisitor sau lipsit de vreo valoare estetică, însă importantă era traducerea poetului sovietic, dincolo de valoarea literară sau de orice altă natură a textului.

Poet, prozator și dramaturg roman, Dragoș Vicol, colaborator la aproape toate revistele timpului: „Scrisul bănățean”, „Tânărul scriitor”, „Scânteia tineretului”, „Iașul Nou”, „Iașul literar”, „Gazeta literară”, „Viața românească”, „Steaua”, „Luceafărul”, „Familia”, „Contemporanul” etc. – este considerat, ca poet, „alterat”, dar doar începând cu anii ’50 -’60, de imperativele directivelor specifice timpului, fără a reuși să facă rabat de la caracterul proletcultist, dar cu o sensibilă revenire după anii ’70 spre o lirică a unui „impecabil tehnician”, după cum îl vede și A. D. Rachieru, fără ca măcar debutul său să fie unul tocmai de prost augur. Însă, timpul politic și cel real nu s-au suprapus probabil niciodată. În numărul revistei despre care discutăm, publică textul intitulat *Cuvântul poeziei*: „Cuvânt al poeziei/ te-am pus în capul mesei/ și-n cinstea ta paharul îl ridicăm acum!/ Ne-ai fost străin și iată/ că pribegind prin vremuri/ ai oblicit spre inimi adevăratul drum./ (...) Cuvânt al poeziei, neasemuit tovarăș, ridică-ți glasul strunei, să sune cu temei! De-or încerca o samă să ni te fure iarăși te vom preface-n spadă s-o împlântăm în ei!”⁶

N. Mălin este următorul poet semnatar al versurilor din acest număr de revistă, de fapt pseudonim al lui N. Labiș, care apare cu un text foarte cunoscut nouă astăzi, *Meșterul*: „Meșter valah, azi nume de fântână,/ Crescut din lutul ce l-ai plămădit/ În sprintenă zidire cu trei turle/ Și iie dantelată de granit,/ Din cântece pierdute până astăzi/ Și din puterea visului vânos/ Ai închegat, cu palme bătucite,/ Minunea de la Argeș mai în jos. (...)”⁷ – evident, o odă închinată creatorului, având drept temă motivul jertfei pentru creație, care amintește de *Legenda Monastirea Argeșului*. Discutată și ca baladă, este totuși de subliniat adresarea directă, invocația retorică etc., elemente care fac din text o posibilă *ars poetica*, pe care o considerăm încă discutabilă, nu din punct de vedere estetic-poetic, ci în privința anumitor conotații care amintesc de studiul perioadei în discuție.

Gh. Scripcă apare în acest număr autor al poeziei *O veche cunoștință*: „L-am cunoscut odată pe-nserat./ Se legăna în drum printre nămeți:/ Ciubote vechi – cu botul scâlciat,/ Și haină bej, dar fără epoleți;/ Un zâmbet larg și palid – dat oricui,/ Cuvânt mios și lesene de acord.../ Motive c-a plecat din urbea lui?/ (...)”⁸ Ce se poate observa la textul respectiv? O încercare de dramatizare a unei figuri banale de vechi lustragiu, care incită imaginația poetică pe parcursul a două pagini jumătate de revistă literară. Amintim faptul că formatul publicației era tip carte.

În paginile *Condeie noi* apar două nume, Corneliu Sturzu și Alexandru Pleșca. Textele acestora fac trimitere doar către literatura pentru copii.

Primul, care avea peste ani să devină redactor șef al revistei „Convorbiri literare”, continuare a „Iașului Nou” și ulterior a „Iașului literar”, publică în acest număr poezia *Învățătorul meu*, o juvenilă potrivită unei serbări școlare, pe care o punem pe seama faptului că mama viitorului poet era învățătoare (?) sau pe seama faptului că unele contexte amintesc despre schimbările în bine de care se bucurau copiii acelor ani, în comparație cu cei din anii anteriori, respective ai războiului. Mai există și varianta conform căreia se poate aprecia textul și ca un elogiu adus efectiv primului învățător: „Aceași lărmuială de altădată/ mă-

⁵ Ibidem, pg. 8.

⁶ Ibidem, pp. 22-23.

⁷ Ibidem, pp. 24-25.

⁸ Ibidem, pp.36-38.

ntâmpină din preajma şcolii noi./ În veşnica hârjoană-n curte saltă/ cu ochii vii şi-obrajii fragezi, moi,/ copiii.// (...)”⁹. Menţiunea făcută în dreptul numelui, aceea de „Membru al Cercului literar din Paşcani” poate reprezenta un indiciu asupra atenţiei pe care forurile înalte o atribuiau selectării viitorilor autori din paginile revistelor literare, înregimentaţi încă de la începuturi. Sau o a doua explicaţie ar mai putea fi aceea că existau bine întemeiate anumite structuri, chiar cu denumirea de *cercuri literare*, care existau în fiecare zonă a ţării, tocmai ca oportunitate oferită tinerilor pentru a-şi allege o cale artistică în viaţă. Partidul avea şi această grijă.

Alexandru Pleşca, la fel, „Membru al Cercului literar din Suceava”, apare în acest număr al revistei cu două texte poetice, anume: *Cum s-a făcut palatul din pădure* şi, al doilea, *Despre un licurici* – titluri care duc, fireşte, în zona versurilor pentru copii: „Uite-aşa aproape cu nimică/ S-a făcut palatul din pădure/ Mai cu lut, mai câte c-o surcică/ (...)”¹⁰.

Se mai cere făcută precizarea că ultimele opt pagini ale ultimului număr din „Iaşul Nou”, notat cu 1 Anul VI -Martie 1954, cuprind *Miscellanea*, rubrică ce va fi prezentă şi în paginile viitoare ale revistei cu titlu schimbat, în care sunt prezente note critice şi cu privire la poezia publicată în alte reviste ale timpului, cum ar fi: „Contemporanul”, „Viaţa Românească”, „Almanahul literar” din alte serii ale altor ani – aici, sub semnătura lui Constantin Ciopraga.

Fără a anunţa vreo schimbare către cititori, fără a se şti dacă acesta mai apare, după cum consemnează L. Dumbravă, în luna august a aceluiaşi an 1954 apare la Iaşi noul titlu de revistă literară „Iaşul literar” - Revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. Filiala Iaşi. Probabil criticile din „Contemporanul” ajung a fi ascultate, precum că: „(...) atitudinii combative îi luase locul un spirit de practicisim îngust, de mulţumire de sine”¹¹. Chiar din 1951, mai exact cu nr.227 din 9 februarie al revistei „Contemporanul”, se poartă discuţii cu referire la faptul că redacţia care se ocupă de *Almanahul ieşean* amintit mai înainte percepe eronat modul în care trebuie privit „principiul criticii şi autocriticii ca metodă de lucru. Mai mult chiar: că în redacţia Iaşului Nou s-a cuibărit un spirit de ostilitate faţă de acest principiu al muncii (...) că munca în redacţia Iaşului Nou se duce la un nivel politico-ideologic foarte scăzut (...)”¹².

Probabil că cel mai important moment al publicaţiei în discuţie rămâne cel care marchează debutul lui Nicolae Labiş, prin publicarea versurilor, având titlul *Fii dârz şi luptă, Nicolae!*, numărul din 1 decembrie 1950.

„Iaşul literar”, revistă a Uniunii Scriitorilor din R.P.R., apare la Iaşi, începând cu luna august 1954, până în luna aprilie 1969. Publicaţia lunară continuă „Iaşul Nou” care şi-a derulat existenţa din mai 1950, până în martie 1954, conform I. Hangiu. Tot el aminteşte de următorii colaboratori ai primului număr din 1954: Nicolae Labiş, Otilia Cazimir, Andi Andrieş, Al. Dima, D. Corbea, Gh. Mărgărit, C. Ciopraga.

Primul număr al revistei prezintă în *Cuvânt înainte* un elogiu adus vechiului Almanah „Iaşul Nou”, care îşi încetase apariţia, subliniindu-se faptul că acesta „are meritul de a fi promovat scriitorii tineri care s-au afirmat prin lucrări valoroase în literatură.”¹³

Însă, în acelaşi *Cuvânt înainte*, va exista şi o critică faţă de ceea ce nu a reuşit să facă vechiul colectiv de redacţie care, „(...) insuficient orientat politic şi ideologic, a ocrotit

⁹ Ibidem, pp. 51-53.

¹⁰ Ibidem, pp.54-55.

¹¹ Ion Hangiu, *Presa românească de la începuturi pînă în prezent. Dicţionar cronologic 1790-2007*, volumul III 1945-1989, Comunicare.ro, Bucureşti, 2008, p. 118.

¹² Lucian Dumbravă, op.cit., pp. 55-59.

¹³ Ion Hangiu, *Op. cit.*, pp. 203-204.

manifestări străine de spiritul partinic, de care trebuie să fie adânc pătrunsă literatura noastră nouă. Prin publicarea unor versuri cu vădite reminescente formaliste, cu un pronunțat caracter idilic sau apolitic, precum și a unor bucați de proză care dădeau o imagine falsă realității, sectorul de poezie și proză al almanahului s-a îndepărtat de temele principale ale actualității. (...) noua revistă „Iașul literar” se angajează să fie o tribună adevărată, pusă în slujba maselor largi de cititori, constructori ai socialismului în patria noastră și neclintiți apărători ai păcii. (...) Scriitorii noștri au neasemuita fericire de a trăi și a cunoaște o epocă fără precedent în istoria omenirii, epoca biruințelor socialismului, (...). Avem datoria sfântă de a fi la înălțimea acestei epoci, de a crea opere realist-socialiste.”¹⁴

Nu știm dacă era sau previzibil, însă Numărul 1 al revistei „Iașul literar” avea să cuprindă o relativ slabă selecție a textelor, dacă ar fi să ne orientăm după paginile de poezie, așa cum ne-am propus încă de la început.

Prima pagină cuprinde semnătura lui N. Labiș, însă se notează că versurile de acum reprezintă „mostre de chin la comandă”¹⁵, așa cum reiese din lectura textelor intitulate *În ziua neuitată* și *După zece ani*: „Nu știam de ce nu-și mai țintește/ Ochii pe drumul dinspre târg și Bosanci,/ De ce-a uitat să-mpletească ciorapi pentru tata,/ Ca să-i aibă pe front moi și calzi, în bocanci/ (...) Mi s-a umplut privirea de cicluri de istorii/ Cernute-n zece toamne cu frunza de cireși./ Prieteni, am văzut trecând milenii/ Milenii compresate-n zece ani intenși.”¹⁶ Totuși, poezia este, în privința lui Labiș, chiar și la comandă, sugestivă pentru a înțelege ce anume ar fi vrut să transmită.

Otilia Cazimir, în ordinea publicării în primul număr al „Iașului literar”, respective paginile 8-10, repetă povestea cea cu un motan, acum fiind cu un dulău, după cum singură mărturisește într-o notă de subsol: *O poveste c-un dulău* („Un cățel de cauciuc/ Mîtitel cât un papuc ...)”¹⁷, evident adresată copiilor.

Andi Andrieș, publică un *Sfat în doi* și *Urcuș*, dintre care cel de-al doilea aduce cu un crez poetic: „Când urci către naltele piscuri/când stavile-n cale răsar,/ când corbii cu glas funerar/ lovesc împrejuru-ți din pliscuri (...)”¹⁷, finalizat însă într-o notă aproape tovarășească.

O altă publicare este cea a Sandei Ghinea-Prisăcaru cu al său text *Ziua mea și-a țării mele*, care se întinde pe nu mai puțin de patru pagini pline, evident din cauza temei selectate: „Venise într-o zi de dimineață/ C-un cântec sâsâind prin strungăreață. (...) E două-și-trei August, nu-i orice zi. (...)”¹⁸ – caz în care te întrebi dacă oare chiar nu mai existau condeie în țara noastră.

Ion Istrati traduce din Liubomir (predestinat) Dmîterco, text poetic, evident, cu titlul *Partidului*: „Rapsozii lumii noastre, cu grai slăvit din lire, / Numi-tu-te-au râu falnic toți, fără osebite, (...)” – fără a fi necesar să continuăm.

H. Grănescu traduce din Pavel Antokolski *De strajă păcii*: „Acesta este gloriosul drum:/ ostașul sovietic până-acum l-a străbătut în sunete de goarnă/ Din porțile Palatului de iarnă. (...)”¹⁹.

Există publicații și poeți străini, precum cehul Jiri Wolker (a se vedea la pagina 25, în traducerea lui D. Vicol și Șt. Siklody, precum – punct culminant al apariției revuistice a acelu

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ L. Dumbravă, op.cit., pp. 112-113.

¹⁶ „Iașul Nou”, nr.1, Anul VI-Martie, Iași, 1954, pp. 5-8.

¹⁷ Ibidem, pg. 11.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem, pp. 23-24.

an – Pablo Neruda, în traducerea deloc întâmplătoare a lui G. Mărgărit (traducător important de limba franceză în acei ani, reprezentând chiar și noutate pentru un timp când se traduce doar din literatura sovietică): „Când anotimpii-s/ prinși în încordare,/ pe sub pământ,/ s-aude cum țin sfat/ rădăcinele, seva,/ semințele/ focul/ și apa,/ cu toate țin să se-mpodobească/ (...)” – *Revină-mi tu, grădină a Franței!* – un poem publicat pe șase pagini, în condițiile în care revista număra 163 de pagini, față de „Iașul Nou” care avea, cel puțin în ultimul număr, 104 pagini, tot în format de carte.

Sunt de asemeni, publicați în traducere poezii polonezi, maghiari (Wladislaw Bronievski și Bodnar Eva) cu texte proletcultiste, în traducerea acelorași D. Vicol și Șt. Siklody.

Apar publicați și în acest Număr 1 al revistei cu noua denumire de „Iașul literar”, ca tineri membri ai cenaclurilor din zona Moldovei: Radu Romașcanu (Roman), Mihai Munteanu (Dorohoi), Maria Paraipan (Cercul studentesc „M. Eminescu”, Iași), E. Agrigoroaiei (același cerc din Iași) – fiecare având câte un text de factură proletcultistă cu tentă sovietică bine subliniată. Se continua cu atmosfera apăsătoare care stăpânea lumea literară, nu doar a Iașului, chiar și la peste un an de la moartea lui Stalin.

„Cum era de așteptat, anul 1954 – cel de-al zecelea an de imixtiune și prestație ideologică în sfera esteticului – are o pronunțată orientare bilanțier-festivă. Sub toate compartimentele literaturii se trage linie și se adună. Presa literară și de partid contabilizează succesele nu numai pe orizontală (poezie, proză, dramaturgie, scenariu cinematografic) ci și pe vertical, dezvăluind creșterile realist-socialiste ale cutărui sau cutărui autor. Indiferent de natura analizei, noua calitate literară este pusă pe seama factorului politic îndrumător, recte asimilarea justă a învățaturii marxist-leniniste și în seama misiunii și a forței transformatoare a noii literaturi, adică transmiterea eficientă a ideologicului prin imaginea literară – devenită instrument, canal, pârgie nu atât a conștiinței artistice, cât a celei politice. (...)”²⁰

„Iașul literar” avea să reziste cu acest nume timp de 16 ani. Un record, am spune azi, în materie de schimbare a titlului, doar, al unei publicații, fără a-i schimba și profilul sau statutul sau locul apariției. Nu se punea problema pe atunci la a se putea gândi cineva astfel. Directivele plecau de sus și ajungeau, unde altundeva, dacă nu exact în redacțiile și tipografiile din țară. Dar de ce aceste schimbări ce păreau învăluri ale minții cititorilor, de ce aceste meander, care erau de altfel, bine calculate? Cu ce scop?

Legat de schimbările acestea a titlurilor publicistice, va urma o vreme în care publicațiile postbelice ieșene, ca multe alte tipărituri, de acum, nici nu vor mai fi numite „reviste”, reprezentând doar pagini care își schimbau periodic titlul dar urmau o aceeași traiectorie. Dacă ar fi să privim cu ochii de astăzi, am gândi poate altfel. Semnificația pe care o are astăzi un titlu, mai ales dacă ne referim la unul din lumea culturală, este o „proprietate” a celor care i-au dat nume. În același timp, un anumit titlu îți poate aduce notorietate și, la fel, prin titlu, poți cunoaște o filieră, tot culturală, în cazul nostru, căreia te poți sau nu afilia.

Comuniștilor nu li s-a părut important să respecte vreunul dintre criteriile amintite mai sus. Dar li s-a părut „onest” să se asigure că titlul revistelor, instrument de manipulare a opiniei publice în concepția lor, au un titlu sonor. Sau, dacă trebuia distrus ceva, atunci în primul rând erau cultura și tradiția, specificul. Ideea era ca revistele sau ziarele care plecau către cititori în primii ani postbelici, respectiv primii ani ai comunismului, să poarte numele ori al unor vechi publicații, cum era cazul *Contemporanului*, ori să primească nume noi,

²⁰ Ana Selejan, *Literatura în totalitarism (Anul 1954)*, Sibiu, Fundația culturală FRONDE, 1996, pg. 7.

necunoscute, pentru a capta atenția. Astfel, „Iașul literar” va deveni „Convorbiri literare”, așa cum „Vatra” – de exemplu, nu putea decât să aparțină Ardealului.

BIBLIOGRAPHY

Revuistică:

1. Colecția Almanah Literar „Iașul Nou”, nr.1, Anul VI-Martie, Iași, 1954.
2. Colecția Revistei „Iașul literar”, nr.1, Iași, 1954.

Critică:

1. Academia Română, *Dicționarul general al literaturii române* (D.G.L.R.), coordonator general) Eugen Simion, vol. 3-E/K, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
2. *Bibliografia esențială a Literaturii Române, Scriitori/ Reviste/ Concepte*, coordonator, Dan Grigorescu, Editura Enciclopedică, București, 2003.
3. Dumbravă, Lucian, *Ei, care au scris. Din istoria Asociației scriitorilor din Iași, vol. 1: 1949-1959*, Editura Everest/Evenimentul, Iași, 2000.
4. Hangiu, Ion, *Presa românească de la începuturi pînă în prezent. Dicționar cronologic 1790-2007*, volumul III 1945-1989, Comunicare.ro, București, 2008.
5. Hangiu, Ion, *Dicționar al presei literare românești (1790-1990)*, ed. II, revizuită și completată, București, 1996.
6. Selejan, Ana, *Literatura în totalitarism (Anul 1954)*, Sibiu, Fundația culturală FRONDE, 1996.